

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *A főváros üzemei*

Forrás:

Független Budapest

Bp.
(Hely)

1920 XI 26
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

389.65

Hely

Idő

"1920"

Személy

Helyszám

A főváros üzemei.

(Amiről a pénzügyi bizottságban nem esett szó. — Miért emelik az üzemek az árakat?)

A budget-vita során — véleményünk szerint — tulságosan keveset foglalkoztak az urak *főváros üzemivel*. Sajnálattal állapítjuk meg ezt már azért is, mert a költségvetés tizenegy főcsoportja közül mindössze három akad, melynek mérlege nem deficittel záródik. Ez három tétel az *ingó és ingatlan vagyon* (a házak, telkek, értékpapírok, haszonvételi jogok) csoportja; fölösleget mutat a *közélelmészeti intézmények számlája*, ami amellet bizonyít, hogy a legprimitívebb szükséglet: a táplálék megszerzésénél a *főváros hatósága* is, mint *drágító faktor* jelentkezik. Végül nagy hasznót — véve mégis rentabilisabbak, mint a városok neveztett *közszolgáltatások*, ami alatt a mindenféle adót, és illetéket kell érteni. A főváros adóüzeme tényleg kifogástalanul működik, mert egyedül adókból, illetékekből és egyéb adószzerű bevételekből 162.5 millió korona jövedelmet remél a főváros, 105.5 millió koronával többet, mint 1918-ban. Ellenben a közoktatás, amelyet *Haller István* miniszter államosítani akar: 44.7 millió deficitet; a közegészség 20.2 millió deficitet; a népjólét és népgondozás 26.2 millió deficitet; végül a *közüzemek 75.1 millió korona deficitet produkálnak*. Ez a tétel mindenestre nagyon energikusan figyelmezteti a városatyákat arra, hogy mennyi óvatossággal és körültekintéssel kell eljárni, amikor arról van szó, hogy a főváros a községi kezelés mellett, vagy a községi kezelés ellen foglaljon-e állást. Annyi bizonyos, hogy a fővárosnak eddig nem volt tulságosan nagy szerencséje. Világért sem akarjuk ezzel azt állítani, hogy minden

hatósági üzemnek deficittel kell dolgoznia. Ismerünk hatósági üzemeket, amelyek nagy-szerűen prosperálnak, jelentékeny hasznót hajtanak; az igaz, hogy ezek a hatósági vállalkozások — sajnos — külföldi városok üzemei. Glasgow város villamos vasútja például — hogy egyebet ne említsünk — rentabilis és hasznót hajtó vállalat. Viszont számtalan példát lehetne felhozni, hogy egyik-másik magánkézen levő nagyüzem deficittel dolgozik. Szóval sok oka-foka van ennek a kérdésnek. Hogy azonban a magánkézen levő vállalkozások általában véve mégis rentabilisabbak, mint a városok által kezelt vállalatok, annak egyik oka az, hogy a részvényesek rendszerint a leghozzáértőbb, legrátermettebb embert bízzák meg a vezetéssel. A részvényesek szeme előtt egy szempont lebeg, hogy a vállalatuk minél nagyobb hasznót hajtson. Rendszerint tehát nem a pártpolitikai és nem a felekezeti szempontok azok, amelyek őket a vállalat vezetőjének megválogatásánál vezetik. Ez a vállalat-vezető is a legszigorúbb szelekcióval válogatja össze a maga munkatársait, és nem kénytelen deferálni a városatya-protectorok ajánlásainak; továbbá nem kénytelen az ilyen vállalat vezérigazgatója tőrni, hogy hozzáértő és kevésbé hozzáértő városatyák beleszólhassanak a vállalat vezetésébe. De más oka is van annak, hogy a magánkézen levő vállalat kisebb rezszivel dolgozik, mint a hatósági üzem. Ha magántőkések vállal-

koznak, akkor részvénytársasági alapon adják össze a szükséges tőkét, és ha a vállalkozás hasznothajtó, akkor a részvényesek osztalékot kapnak, megkapják a haszon megfelelő hányadát. Ez az osztalék tulajdonképen a részvénytőke kamatoztatása. Hogy kezd azonban a vállalkozáshoz a város? *Mikor a város egy-egy üzemét házi kezelésbe akar venni, először is megváltja az üzemet. A megváltás pénzbe kerül, tehát kölcsönt vesz föl. Hogy a kölcsön amortizációjára fedezetet teremtsen: fölemeli vagy az adót vagy a megváltott üzem produktumainak egységárát. A reform tehát adósságsindlással és adóemeléssel kezdődik. Nincs az a szolid kereskedő, aki bele merne fogni egy olyan üzletbe, amely tisztára adósságra épült, és amelynek a jövedelmezősége legalább is bizonytalan.*

A város urai azonban rendszerint hátrabbak, mint a szolid kereskedők, mert hiszen ők nem a saját pénzüket kockáztatják. Ők nagyon jól tudják, hogy akár beüt a vállalkozás, akár nem: nem ők kerülnek csődbe. Ők maguk egyáltalában nem kockáztatnak semmit. A községi vállalkozásnál különben is könnyű nyereséges mérleget kimutatni, mert *ha nem megy az üzlet, akkor a közgyűlés egyszerűen fölemeli a viznek, a gáznak, a világító áramnak stb. az árát. Így lesz a deficitből fölösleg.* Az efféle manipulációnál azonban tulajdonképen az történik, hogy amit a törvényhatósági bizottság kivesz az adófizetők zsebéből, azt egyszerűen elnevezi nyereségnek.

Az indirekt adóemelésnek ezt a rendszerét honosították meg Budapesten is, ahol mostanában egyebet sem hallunk *adóemelésnél*. Most emelték föl 2 koronára a víz árát, és most készülnek fölemelni a világító áram és az egyáltalában nem világító gáznak az árát. Sőt